

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobce: **A. R. H. N.**

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2018, č. j. OAM-560/ZA-ZA11-K10-2018,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2018, č. j. OAM-560/ZA-ZA11-K10-2018, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal u krajského soudu žalobu proti shora označenému rozhodnutí, kterým žalovaný rozhodl, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), se žalobci neuděluje.

II. Shrnutí argumentace obsažené v podáních žalobce a ve vyjádření žalovaného

2. Žalobce v žalobě předně namítl, že by jeho vycestování do země původu představovalo nepřiměřený zásah do jeho soukromého a rodinného života, ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 – 71, a vyjádřil přesvědčení, že na území ČR pobývá tak dlouho (již od roku 1973), že by pouhé jeho nucené vycestování porušovalo mezinárodní závazky ČR. Na území ČR má dvě děti, vnoučata, všechny své kamarády a své celkové zázemí. Zároveň je vyššího věku a vycestování by pro něj mělo fatální následky, ocitl by se ve velmi tíživé životní situaci. Návrat do Iráku si neumí představit kvůli odlišné mentalitě tamějších lidí a kvůli tomu, že nevěří v Boha. Navíc česká ambasáda v Bagdádu nepřijímá žádosti o víza, ty je třeba podávat na ambasádu v Islámábádu nebo na konzulární oddělení v Erbilu, kde je nesmírně těžké dostat se na pořadník. Také vzhledem k jeho pobytové historii by pro žalobce bylo nemožné vyřídit si jakékoli vízum. Žalobce tedy nesouhlasí se závěrem správního orgánu, podle nějž by dopad na jeho soukromý život byl zcela marginální.
3. Dále žalobce namítl, že žalovaný se měl blíže zabývat otázkou, zda mu po návratu do Iráku nehrozí pronásledování z náboženských důvodů. Při azylovém pohovoru uvedl, že nevěří v Boha, což měl žalovaný vyhodnotit jako azylově relevantní skutečnost. Měl si tedy obstarat informace o tom, zda ateismus není důvodem k pronásledování v Iráku, v němž je islám státním náboženstvím. Žalobce v této souvislosti připomněl, že žadatel o mezinárodní ochranu a správní orgán sdílejí důkazní břemeno. K pronásledování ateistů v Iráku pak odkázal na odpověď European Asylum Support Office (EASO) z dubna 2018 (EASO, COI Query, Iraq, kód Q66) a na článek z The Washington Times „Atheists in Muslim world: Silent, resentful and growing in number“ z 1. 8. 2017. Žalobce konstatoval, že dle těchto zdrojů sice nejsou v iráckém trestním zákoníku žádná ustanovení, která by přímo penalizovala ateisty, jsou zde však ustanovení, která trestají znesvěcení náboženství. Státní autority totiž přirovnávají ateismus k rouhání.
4. Žalobce poukázal také na bezpečnostní situaci v Iráku a namítl, že žalovaný nedostatečně posoudil důvody pro možné udělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu a doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. c) a d) téhož zákona. Irácký premiér Hajdar Abádí sice v listopadu 2017 oznámil, že Islámský stát byl v Iráku oficiálně poražen. Podle žalobce je však situace v zemích konfliktu obvykle nestabilní a pro civilní obyvatelstvo nebezpečná ještě značnou dobu po oficiálním ukončení konfliktu. V některých oblastech Iráku nadále probíhají boje, dochází k teroristickým útokům a zároveň pokračuje napětí mezi centrální vládou a iráckým Kurdistánem. V sousední Sýrii zůstává Islámský stát neporažen a konflikt se může snadno přelít zpět do Iráku. V této souvislosti žalobce citoval z několika zpráv popisujících aktuální bezpečnostní situaci v Iráku (výroční zpráva Amnesty International za roky 2016-2017, zpráva US Department of State z roku 2016, zpráva Human Rights Watch k situaci v Iráku za rok 2017).
5. K městu Basra, v němž žil před svým odchodem z Iráku, žalobce uvedl, že se jedná o město, kde je všudypřítomná kriminalita a násilí. Příslušníci bezpečnostních složek a vojáci odtud odešli bojovat proti Islámskému státu na sever země a Basra se ocitla ve vakuu, v němž získaly moc soukromé milice a kriminální gangy. Odkázal na zprávy z médií, které popisují bezpečnostní situaci v Basře, včetně krvavých nepokojů, k nimž zde došlo v září 2018. Podle žalobce je evidentní, že Irák se nedokáže postarat o své obyvatele a zajistit jim základní životní podmínky. Žalobce je navíc vysokého věku a nedokázal by

se v zemi, nyní pro něj již prakticky neznámé, o sebe postarat. V Československu (a následně v ČR) žije od roku 1974, v Iráku byl od té doby jen jednou, a to v roce 2005, kdy jel za nemocnou matkou a otcem.

6. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že považuje žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany za účelovou. Žalobce podal svou žádost pouze ve snaze upravit si její pomocí svůj pobyt v České republice, neboť mu dne 7. 1. 2004 byla zrušena platnost povolení k pobytu, přičemž od té doby pobýval na území České republiky nelegálně. Žalobce minimálně ode dne 29. 3. 2006 až do dne 23. 4. 2013 nebyl držitelem žádného víza a od blíže nezjištěné doby zde pobýval dokonce i bez cestovního dokladu. Dle správního orgánu uvedené jednání nesvědčí o upřímné snaze žalobce o integraci do české společnosti. Tím, že žalobce nebyl schopen dodržovat zákon o pobytu cizinců, demonstroval svůj nezodpovědný postoj k právním předpisům hostitelské země. Judikatura Nejvyššího správního soudu přitom označuje opakovaně nelegální pobyt jako závažné narušení veřejného pořádku. Žalobci bylo prokazatelně známo, že se na území České republiky nachází léta neoprávněně, proto mu muselo být zřejmé, že bude muset její území opustit. V případě, že by žalobce přesto zamýšlel realizovat, obnovovat či jinak kultivovat svůj rodinný a osobní život na území České republiky, má možnost k tomu využít jiné nástroje. Prostřednictvím azylového řízení nelze žádat o legalizaci pobytu v České republice, k tomu slouží nástroje upravené v zákoně o pobytu cizinců.
7. Žalovaný zároveň odmítl, že by vycestování žalobce do země původu znamenalo nepřiměřený zásah do jeho rodinného a soukromého života. Odkázal na rozsudek ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 4 Az 9/2010, v němž Městský soud v Praze konstatoval: „*V případě, kdy zamýšlí cizí státní příslušník realizovat svůj rodinný život na území České republiky, má možnost využít k tomu standardních institutů, které mu český právní řád prostřednictvím zákona o pobytu cizinců právě za tímto účelem poskytuje, nikoli se snažit o jejich obcházení. Pokud žalobce vlastní vinou přestal splňovat podmínky stanovené českým právním řádem pro pobyt cizinců na území, nelze v tom spatřovat porušení mezinárodních závazků ze strany České republiky.*“ Dále odkázal na judikaturu, v níž Nejvyšší správní soud (dle žalovaného) opakovaně vyslovil, že rodinné vazby cizince v České republice nejsou důvodem pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu (usnesení ze dne 8. 1. 2009, č. j. 2 Azs 66/2008 – 52, rozsudek ze dne 21. 5. 2010, č. j. 6 Azs 5/2010 – 57, a usnesení ze dne 28. 4. 2011, č. j. 1 Azs 5/2011 – 36). Žalovaný také obsáhle citoval z usnesení ze dne 7. 6. 2018, č. j. 7 Azs 117/2018 – 30, v němž se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou vyhoštění a následného zásahu do soukromého a rodinného života cizince.
8. Dále žalovaný uvedl, že žalobce má sice na území České republiky zletilé děti, které jsou českými občany, nicméně již od listopadu 2000 s těmito dětmi, ani se svou exmanželkou, která je rovněž českou občankou, nežije ve společné domácnosti. Od června 2002 ani nepřispívá žádnou finanční částkou na výživu nebo výchovu svých dětí. Syn prošel v době své nezletilosti náročnou onkologickou operací, životní potřeby dětí a tehdejší manželky žalobce v té době plně hradil český stát, a to výplatou sociálních dávek do životního minima. Žalobce navíc k situaci své rodiny nepravdivě uváděl v jiném řízení (viz jeho rozklad ze dne 7. 2. 2001 podaný do rozhodnutí, jímž byla zamítnuta jeho žádost o udělení státního občanství České republiky), že syn je nemocný a že „*celá jeho rodina na jeho tělesnou, sociální a psychickou rehabilitaci vynakládá značné úsilí*“. Žalobce přitom v té době s rodinou již nežil, svému synovi nepomáhal a své děti ani jinak

nepodporoval. V srpnu 2003 bylo na žalobce podáno trestní oznámení pro neplacení výživného na jeho nezletilé děti. Žalobce se dále dopustil přestupku, neboť úmyslně narušil občanské soužití vyhrožováním na zdraví a hrubým jednáním. Dne 30. 11. 2002 totiž vyhrožoval své tehdejší manželce, že ji zabije. Manželka žalobce na něj poté postupně podala několik dalších oznámení na policii, přičemž všechna se týkala vyhrožování žalobce, že manželku, děti a známé zabije, ublíží jim na zdraví a dále vyhrožování zavlčením dětí. Výše uvedené potvrdila bývalá manželka žalobce ve své svědecké výpovědi v roce 2013, v níž mimo jiné uvedla, že rodina žalobce viděla v roce 2005 a od té doby prakticky nedošlo k žádnému kontaktu. Od podání žádosti o rozvod se žalobce o děti vůbec nestaral a ani na ně nepřispíval žádnou částkou, od roku 2002 nebyl se synem u lékaře ani nejevil o něho, jeho studia či jeho zdraví žádný zájem. S dcerou žalobce není dle jeho exmanželky v kontaktu vůbec a se synem se vidí maximálně dvakrát až třikrát do roka. Bývalá manželka zároveň ve své výpovědi deklarovala, že obě děti nejsou psychicky ani finančně na osobě žalobce závislé, a dodala, že pokud se žalobce se synem kontaktuje, tak je to dle jejího názoru z jeho strany účelové, aby se mohl poté zaštiťovat rodinou. Výslovně též prohlásila, že by ukončení pobytu žalobce na území České republiky nebylo zásahem do jeho soukromého a rodinného života a ani života jeho dětí a že neví o žádné překážce či důvodu, který by žalobci znemožňoval vycestování z území České republiky. Podle žalovaného tak není prokázána existence závislosti žalobcových dětí na jeho osobě, stejně jako není prokázána existence blízkých osobních vazeb, které pro naplnění zásahu do rodinného života požaduje judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

9. Žalobce reagoval na vyjádření žalovaného replikou, v níž namítl, že z předmětného vyjádření ani z napadeného rozhodnutí není zřejmé, odkud žalovaný čerpá informace o rodinných poměrech žalobce. Jestliže je čerpá z protokolu o výsledku bývalé manželky žalobce provedeného v rámci řízení o správním vyhoštění žalobce v roce 2013, pak je žalovaným zjištěný skutkový stav zjevně neúplný. Protokol o výsledku navíc obsahuje jednostranné vyjádření určité osoby, které nemůže být považováno za *a priori* věrohodnější než vyjádření žalobce. Chtěl-li správní orgán využít poznatků z řízení o správním vyhoštění, měl do podkladů pro vydání rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu zahrnout celý spisový materiál z tohoto řízení, včetně výsledného rozhodnutí a případných vyjádření žalobce v tomto řízení, kterými mohl uvést výpovědi své bývalé manželky na pravou míru. I kdyby však tvrzení svědkyně v tomto protokolu byla pravdivá, ze samotné skutečnosti, že byla podána nějaká trestní oznámení, nelze usuzovat, že žalobce tvrzené činy skutečně spáchal. Takový závěr by bylo možno učinit z výsledných rozhodnutí učiněných v řízeních o předmětných trestních oznámeních, na která však žalovaný neodkázal.
10. Protokoly pořízené v roce 2013 jsou nadto jako podklad pro vydání rozhodnutí neaktuální, a to tím spíše, že se na jejich podkladě klade žalobci za vinu jeho konání z let 2000-2005. Rodinné vztahy se v čase mohou dynamicky měnit a povinností správního orgánu bylo zjistit skutkový stav existující ke dni vydání rozhodnutí. Aktuální informace o rodinných poměrech, styku žalobce s dětmi a povaze jejich vzájemného vztahu nelze získat z 5 let starého protokolu o výsledku bývalé manželky. Správní orgán tedy, měl-li pochybnosti o pravdivosti výpovědi žalobce, měl v řízení o žádosti žalobce vyslechnout jeho rodinné příslušníky a zjistit okolnosti soukromého a rodinného života co nejaktuálněji.

11. Výsledek předmětného řízení o správním vyhoštění je dle žalobce podstatný i z toho důvodu, že míra zásahu do soukromého a rodinného života se odvíjí od faktické a právní možnosti upravit si pobyt v ČR jiným způsobem. Pokud bylo žalobci uloženo správní vyhoštění, pak tuto možnost na dobu uvedenou v rozhodnutí o správním vyhoštění ztrácí a jedinou možností, jak předejít porušení čl. 8 Úmluvy, je udělení mezinárodní ochrany.

III. Ústní jednání

12. Během soudního jednání, které se uskutečnilo dne 29. 7. 2020, žalobce nejprve uvedl, že v Česku žije již dlouhou dobu, založil zde rodinu, na území ČR žijí jeho děti a vnoučata. V roce 2004 mu bylo povolení k trvalému pobytu zrušeno, předmětné rozhodnutí ale neobdržel. V roce 2005 vycestoval do Iráku, aby navštívil svého starého otce, bez problémů se vrátil do ČR. V roce 2006 si chtěl prodloužit trvalý pobyt a v ten moment teprve zjistil, že mu bylo zrušeno povolení k trvalému pobytu. Následně se snažil vyřešit tuto situaci, získat například vízum, to se mu ale nepodařilo. Posledních 9 let již nemá ani doklady. Neměl tak už jinou možnost, než požádat v ČR o azyl. Do země svého původu se vrátit nemůže, nyní je mu 63 let, v Iráku již velmi dlouho nežije. Během pobytu v ČR se změnila i jeho mentalita, při návštěvě Iráku v roce 2005 si tam připadal „jako blázen“. V Iráku by skončil jako bezdomovec. Pověřená pracovnice žalovaného následně uvedla, že ani sám žalobce nepopírá, že jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany byla motivována snahou o legalizaci jeho pobytu na území ČR. K tomu však instituty upravené v zákonu o azylu neslouží.
13. Soud poté provedl výslech žalobce. K dotazu soudu žalobce podrobně popsal svou pobytovou historii v Československu a následně v ČR. Konstatoval, že v roce 1974 obdržel stipendium a přicestoval do Československa. Ve studiích se mu nedařilo, po 2 letech se přestěhoval do Jugoslávie, kde rovněž studoval, zároveň pracoval. V době irácko-iránské války po něm režim Saddáma Husajna požadoval, aby se vrátil do Iráku, což žalobce odmítl, někdy v 80. letech se naopak přesunul zpět do Československa. Československý stát mu nabídl, že může vycestovat do zahraničí, nikoli ale do Iráku, to by pro něj byla cesta „na smrt“. Žalobce si zvolil Libyi, kde od roku 1987 pracoval v podniku Strojexport. V té době se oženil a ještě v Libyi se jeho manželce E. N. narodila dcera N.. Na začátku 90. let se i s rodinou vrátil do Československa, v roce 1993 se jim narodil syn F., žalobce zde postupně vystřídal různá zaměstnání. Žádost žalobce o udělení českého státního občanství byla neúspěšná, protože Ministerstvo vnitra po něm požadovalo, aby doložil dokumenty, které si nebyl schopen obstarat (kvůli tomu, že v roce 2003 v Iráku padl režim Saddáma Husajna). V roce 1998 syn dostal rakovinu, manželství žalobce procházelo krizí, hodně se s manželkou hádali, a tak se od rodiny nejprve odstěhoval, později se i rozvedli. Nyní se však pravidelně stýkají, chodí spolu na kávu, telefonují si atd. V roce 2006, jak již uváděl, žalobce zjistil, že mu bylo zrušeno povolení k trvalému pobytu. Kvůli zmeškané lhůtě se žalobce nemohl ani odvolat proti předmětnému rozhodnutí. Poté žalobce pracoval „na černo“ na irácké ambasádě v Praze, irácký velvyslanec mu slíbil, že mu pomůže jeho potíže se získáním pobytového oprávnění vyřešit, ale to se nestalo. Žalobce tak zde žil bez dokladů, měl strach, co s ním bude, ale nevěděl, jak tuto situaci řešit.
14. Na dotaz, zda je pravda, že od června 2002 nepřispíval žádnou finanční částkou na výživu nebo výchovu svých dětí a že svému nemocnému synovi nijak nepomáhal (jak uvedl

žalovaný v napadeném rozhodnutí), žalobce odpověděl, že je to lež. Žalobce má v tomto stále „iráckou mentalitu“, tj. cokoliv děti potřebují, to jim dá. Nedá ale peníze do rukou bývalé manželky, protože ta by je použila pro sebe. Zároveň připustil, že v určitou dobu neměl peníze, později ale zaplatil, co bylo potřeba. Doteď svým dětem dává peníze, když to potřebují.

15. Soud vyzval žalobce také k tomu, aby se vyjádřil k tvrzení žalovaného, že na něj bylo podáno trestní oznámení pro neplacení výživného na jeho nezletilé děti, a že se žalobce se dále dopustil přestupku, neboť úmyslně narušil občanské soužití vyhrožováním na zdraví a hrubým jednáním, dne 30. 11. 2002 totiž vyhrožoval své tehdejší manželce, že ji zabije, manželka žalobce na něj poté postupně podala několik dalších oznámení na policii, přičemž všechna se týkala vyhrožování žalobce, že manželku, děti a známé zabije, ublíží jim na zdraví a dále vyhrožování zavlčením dětí. Podle žalobce se sice policie danou věcí zabývala, ale shledala, že se ničeho nezákonného nedopustil. Žalobce popřel, že by své tehdejší manželce vyhrožoval.
16. K dotazu, jaké jsou jeho vztahy s bývalou manželkou a s dětmi nyní, žalobce uvedl, že jejich vztahy jsou „hezké“. S tím, jak s bývalou manželkou zestárli, jsou klidnější a jejich vztah je „kamarádský“. Jeho bývalá manželka to může potvrdit, sama mu nyní nabízí pomoc. S dětmi je také v kontaktu, pravidelně si telefonují, potkávají se příležitostně, protože nemají mnoho volného času. Žalobce má blízko hlavně k synovi, méně k dceři, která už má své děti a musí se o ně starat, ale také se stýkají a žalobce jí pomáhá, když je to třeba, naposledy jí například koupil telefon. Syn i dcera mají žalobci rádi, také to mohou potvrdit.
17. Soud se žalobce dotazoval rovněž na jeho vztah k náboženství. Žalobce uvedl, že v Boha nevěří, navíc je nejen ateista, ale je přímo „proti náboženství“. Náboženství je v Iráku používáno k tomu, aby lidi „dělali všechno možné“. Když žalobce vidí, že se lidé modlí Allahu Akbar a pak někoho zabijí a také žehnají Allahu Akbar, tak je to pro něj lživá víra. Jako nevěřící člověk by žalobce byl v Iráku v nebezpečí, jeho matka, která ještě žije, mu také říká, aby se raději nevracel. Žalobce byl navíc komunista a ještě před odchodem z Iráku bojoval proti islamistickým stranám. Na dotaz, proč tyto skutečnosti neuvedl ve správním řízení, žalobce odpověděl, že to bral tak, že jde o jeho osobní věc.
18. Na dotaz pověřené pracovnice žalovaného, jak žalobce mohl několik let pracovat na irácké ambasádě, jestliže neměl na území ČR povolený pobyt, žalobce uvedl, že irácká ambasáda zaměstnává i Čechy „bez smlouvy“. Dále se pracovnice žalovaného zeptala žalobce, proč rezignoval na řešení svého pobytového oprávnění v ČR. Připomněla, že žalobce pozbyl povolení k pobytu v roce 2004, což zjistil v roce 2006, poté zde ale až do roku 2013, kdy byl kontrolován policií, pobýval nelegálně. Následně měl pobyt „pokrytý“ vízy na strpění, na ty ale také po určité době rezignoval, až v roce 2018 pak požádal o mezinárodní ochranu. Žalobce k tomu uvedl, že vízum na strpění si nestihl prodloužit kvůli pobytu v nemocnici. Poté měl strach jít na policii. Pracovnice žalovaného se žalobce dotazovala rovněž na jeho vztah k náboženství, poukázala přitom na skutečnost, že v průběhu správního řízení uváděl, že je muslim. Žalobce připustil, že je „muslim v dokladech“, ale ve skutečnosti je nevěřící.
19. Soud poté konstatoval podstatný obsah dvou článků publikovaných na stránkách www.irozhlaz.cz, které popisují bezpečnostní situaci v Basře a na něž žalobce odkazoval v žalobě. Pracovnice žalovaného k nim uvedla, že nemají žádnou souvislost s příběhem

ani osobou žalobce. Navíc žalobce se nemusí navrátit do Basry, má možnost přesídlit do jiné části Iráku.

IV. Posouzení věci krajským soudem

20. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Při posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje *„úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“*. S ohledem na promeškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.
21. Žalovaný v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí konstatoval, že žalobce v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že ve své vlasti vyvíjel činnost směřující k uplatňování politických a práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, za kterou by byl pronásledován. Žalobce sice zmínil, že byl do roku 1983 členem Komunistické strany, zároveň ale výslovně uvedl, že kvůli tomu nečelil žádným potížím. Podle žalovaného žalobce nesplňuje ani podmínky k udělení azylu podle § 12 písm. b) téhož zákona. Žalobce ani neuvedl žádné problémy zakládající jeho obavy z návratu do vlasti, které by souvisely s důvody pronásledování vyjmenovanými v § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný považuje žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany za účelovou, neboť žalobci byla dne 7. 1. 2004 zrušena platnost povolení k pobytu a od té doby žalobce pobýval na území ČR nelegálně; minimálně od 29. 3. 2006 do 23. 4. 2013 žalobce nebyl držitelem žádného víza. Poté pobýval na území za účelem strpění dle zákona o pobytu cizinců, od roku 2015 byl jeho pobytový status opět ilegální. Dne 29. 6. 2018 žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR, protože, jak sám uvedl, neměl jinou možnost, jak si zde upravit pobyt. Azyl je však specifickým institutem, který slouží k ochraně osob před porušováním jejich základních lidských práv, nikoliv k legalizaci pobytu na území ČR.
22. Dále žalovaný konstatoval, že nezjistil důvody pro udělení humanitárního azylu ve smyslu § 14 zákona o azylu, ani důvody pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a téhož zákona. Irák se nenachází v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, žalobci tak po návratu nehrozí vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) cit. zákona. Vycestování žalobce do země jeho původu by nebylo ani v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Žalobce má sice na území ČR děti, které jsou českými občany, přesto lze dle žalovaného dopad napadeného rozhodnutí do soukromého a rodinného života žalobce považovat za *„zcela marginální“*. Žalovaný odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, z níž má vyplývat, že rodinné vazby cizince v České republice nejsou důvodem pro udělení doplňkové ochrany. Vztah žalobce a jeho dětí pak není takový, aby se na něj mohl vztahovat čl. 8 Úmluvy. Žalobce nežije s dětmi

ve společné domácnosti od listopadu 2000, od června 2002 ani nepřispívá žádnou finanční částkou na výživu nebo výchovu svých dětí. Syn prošel v době své nezletilosti náročnou onkologickou operací, žalobce mu ale nijak nepomáhal a své děti ani jinak nepodporoval. V srpnu 2003 bylo na žalobce podáno trestní oznámení pro neplacení výživného na jeho nezletilé děti. Žalobce se dále dopustil přestupku, neboť úmyslně narušil občanské soužití vyhrožováním na zdraví a hrubým jednáním. Dne 30. 11. 2002 totiž vyhrožoval své tehdejší manželce, že ji zabije. Ta poté na žalobce postupně podala několik dalších oznámení na policii, přičemž všechna se týkala vyhrožování žalobce, že manželku, děti a známé zabije, ublíží jim na zdraví a dále vyhrožování zavlčením dětí. Výše uvedené potvrdila bývalá manželka žalobce ve své svědecké výpovědi v roce 2013, v níž mimo jiné uvedla, že rodina žalobce viděla v roce 2005 a od té doby prakticky nedošlo k žádnému kontaktu. Od podání žádosti o rozvod se žalobce o děti vůbec nestaral, s dcerou není žalobce v kontaktu vůbec a se synem se vidí maximálně dvakrát až třikrát do roka. Obě děti nejsou psychicky ani finančně na osobě žalobce závislé. Podle žalovaného tak není prokázána existence závislosti žalobcových dětí na jeho osobě, stejně jako není prokázána existence blízkých osobních vazeb, které pro naplnění zásahu do rodinného života požaduje judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

23. Žalovaný vyčetl žalobci také skutečnost, že dlouhodobě pobýval na území ČR bez platného oprávnění k pobytu. Takové jednání nelze považovat za jeho upřímnou snahu o integraci do české společnosti, naopak tím žalobce demonstroval svůj neodpovědný postoj k právním předpisům hostitelské země. Žalobci bylo známo, že se na území ČR nachází neoprávněně, proto mu muselo být zřejmé, že bude muset toto území opustit.
24. Krajský soud konstatuje, že mezinárodní ochranu lze poskytnout buď ve formě azylu, nebo doplňkové ochrany. Důvody pro poskytnutí první ze zmíněných forem mezinárodní ochrany jsou stanoveny především v § 12 zákona o azylu, podle něž se azyl udělí cizinci, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec
 - a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
 - b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
25. Institut doplňkové ochrany je upraven zejména v § 14a odst. 1 zákona o azylu, podle něž se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
26. Za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 zákona o azylu se považuje
 - a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
 - b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,

- c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
- d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.
27. Žalobce v žalobě především namítl, že by jeho vycestování do země původu představovalo nepřiměřený zásah do jeho soukromého a rodinného života, ve smyslu čl. 8 Úmluvy; z tohoto důvodu by vycestování žalobce bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Jednalo se zároveň o hlavní důvod, pro který žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud se proto primárně zabýval otázkou, za jakých okolností může skutečnost, že by nucené vycestování cizince představovalo zásah do jeho soukromého a rodinného života, vést k udělení mezinárodní ochrany danému cizinci.
28. Kategorické tvrzení žalovaného, že dle judikatury Nejvyššího správního soudu rodinné vazby cizince v České republice nejsou důvodem pro udělení doplňkové ochrany, je totiž zavádějící. Z judikatury, kterou sám žalovaný cituje, ve skutečnosti vyplývá, že za určitých okolností mohou být důvodem k udělení doplňkové ochrany.
29. Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 5 Azs 46/2008 – 71 na jednu stranu uvedl, že zásahem do soukromého a rodinného života, který si cizinec na území České republiky vytvořil, by v souvislosti s čl. 8 Úmluvy mohl být zpravidla pouze dlouhodobý zákaz pobytu, který by právě svou délkou mohl dosáhnout intenzity nepřiměřeného zásahu ve smyslu judikatury ESLP. Zároveň ale Nejvyšší správní soud poukázal na skutečnost, že výjimku z tohoto pravidla tvoří případy, kdy by nepřiměřeným zásahem do rodinných či osobních vazeb, které si cizinec vytvořil na území ČR, byla již pouhá nutnost jeho vycestování. V těchto případech je třeba zkoumat, zda by se jednalo o přiměřený zásah do rodinného a soukromého života cizince, respektive, zda by předmětný zásah byl nezbytný v demokratické společnosti, ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Při posuzování této otázky je třeba hledat spravedlivou rovnováhu mezi zájmem cizince na ochraně rodinného a soukromého života a zájmy státu na ochraně veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, či předcházení zločinnosti. Pokud v konkrétním případě v testu proporcionality převáží zájem cizince na ochraně rodinného a soukromého života nad uvedenými zájmy státu, jedná se o důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 8/2011 – 55).
30. V nyní posuzované věci se krajskému soudu jeví, že se jedná právě o případ, v němž by již pouhá nutnost vycestovat z ČR do Iráku mohla pro žalobce potenciálně představovat nepřiměřený zásah do jeho rodinného a soukromého života. Žalobce odešel z Iráku do tehdejšího Československa před velmi dlouhou dobou, v roce 1974. Významnou část svého života prožil v Československu a následně v České republice, oženil se zde, má zde děti a vnoučata. Nyní je již pokročilého věku (přes 60 let). Ze všech těchto důvodů krajský soud nesdílí názor žalovaného, že by vycestování žalobce z ČR představovalo „zcela marginální“ zásah do jeho rodinného a soukromého života. Naopak je zřejmé, že by se jednalo o zásah nikoliv nepodstatný – již jen samotná skutečnost, že by žalobce musel po tolika letech, co zde žije, vycestovat do Iráku, navíc s nejasným výhledem, kdy (a zda vůbec) se bude moci na území ČR navrátit, by představovala významný zásah minimálně do jeho soukromého života.

31. Bylo tedy povinností žalovaného posoudit, zda by takový zásah do rodinného a soukromého života žalobce byl přiměřený. Žalovaný určitou úvahu v tomto směru učinil. Zabýval se zejména „kvalitou“ rodinného života žalobce, poukazoval také na dlouhodobý neoprávněný pobyt žalobce na území ČR. Krajský soud nicméně shledal posouzení dané otázky ze strany žalovaného nedostatečným.
32. Z existující bohaté judikatury ESLP k čl. 8 Úmluvy krajský soud poukazuje na následující závěry, které předurčují, jaké skutečnosti by žalovaný měl vzít v potaz při hodnocení přiměřenosti zásahu do rodinného a soukromého života žalobce. Předně je třeba zdůraznit, že čl. 8 Úmluvy nechrání pouze právo na rodinný život, ale také právo na soukromý život, zahrnující rovněž právo na vytváření a rozvíjení vztahů s jinými lidskými bytostmi a vnějším světem. A to i v oblasti migračního a azylového práva (viz např. rozsudky velkého senátu ESLP ze dne 9. 10. 2003, ve věci *Slivenko proti Lotyšsku*, stížnost č. 48321/99, a ze dne 18. 10. 2006, ve věci *Üner proti Nizozemsku*, stížnost č. 46410/99, § 59–60).
33. Perspektiva žalovaného však byla omezenější. Žalovaný považoval za zásadní, že žalobcovy zletilé děti nejsou nijak závislé na jeho osobě, zaměřil se tak v podstatě pouze na rodinný život žalobce. Odkázal přitom na rozsudek ze dne 12. 1. 2010, ve věci *A. W. Khan proti Spojenému království*, stížnost č. 47486/06, v němž ESLP skutečně neuznal (pro účely čl. 8 Úmluvy) existenci rodinného života mezi rodiči a dospělými dětmi v situaci, kdy nebyl prokázán „dodatečný prvek závislosti“ dětí na rodičích. V jiných případech ale ESLP vykládá právo na rodinný život širěji, případně shledává zásah do práv chráněných čl. 8 Úmluvy i tehdy, kdy není nijak dotčen rodinný život, ale pouze soukromý život (viz výše).
34. Navíc žalovaný činí závěry o vztazích mezi žalobcem a jeho dětmi (tyto vztahy vlastně ani neexistují, s dcerou není žalobce v kontaktu vůbec, se synem se vidí maximálně dvakrát až třikrát ročně atd.) především na základě protokolu o výsledku svědkyně E. N., bývalé manželky žalobce, který byl proveden dne 17. 11. 2013. Žalovaný však měl zejména zhodnotit, jaké byly tyto vztahy v době jeho rozhodování (v roce 2018). Nelze vyloučit, že v mezidobí došlo k jejich zlepšení, přinejmenším žalobce to tvrdí (viz také shrnutí výsledku žalobce provedeného při soudním jednání). Tím krajský soud nechce říct, že by snad žalovaný neměl nijak přihlížet i k historii rodinných vztahů žalobce. Nelze však postavit hodnocení věci pouze na této historii a odhlížet zcela od současnosti. Nabízí se tak, aby žalovaný například nově vyslechl bývalou manželku žalobce, případně také jejich děti, a konfrontoval jejich aktuální výpovědi s tvrzeními žalobce.
35. Dalšími faktory, které lze dle judikatury ESLP zohlednit při posuzování přiměřenosti zásahu do rodinného a soukromého života, jsou například: imigrační historie dotčené osoby (např. porušení imigračních pravidel v minulosti); důvody veřejného pořádku; rozsah, v jakém by byl narušen rodinný život dotčené osoby; zda rodinný život byl založen až poté, kdy dotčená osoba věděla, že její imigrační status je takový, že její rodinný život v dané zemi je od počátku nejistý; zda bylo ukončeno právo pobytu na území smluvního státu v důsledku spáchání trestného činu (a případně o jak závažný trestný čin se jednalo); pevnost sociálních, kulturních a rodinných vazeb s hostitelskou zemí a se zemí, kam má být dotčená osoba navracena atd. (viz např. rozsudky ze dne 31. 1. 2006, ve věci *Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku*, stížnost č. 50435/99, § 39; ze dne 28. 6. 2011, ve věci *Nunez proti Norsku*, stížnost č. 55597/09, § 70; ve věci *Üner proti Nizozemsku*, § 57–58).

36. Poukaz žalovaného na dlouhodobý neoprávněný pobyt žalobce na území ČR tak byl jistě relevantní pro posouzení věci. Za významné ovšem krajský soud považuje také některé další faktory, které by neměly být opomenuty. Například skutečnost, že platnost povolení k pobytu na území ČR byla žalobci v roce 2004 zrušena z toho důvodu, že se dle zjištění Policie ČR nezdržoval na jím uváděné adrese – Policie ČR tak dospěla k závěru, že nemá na území ČR zajištěno ubytování (viz předmětné správní rozhodnutí založené ve správním spise). Důvodem tedy nebylo například spáchání trestného činu či jiné závažné porušení veřejného pořádku. Důležitou otázkou také je, jaké má žalobce aktuálně vazby se zemí, do které by měl být navrácen (Irák). Touto otázkou se však žalovaný v napadeném rozhodnutí v podstatě nezabýval.
37. Krajský soud ovšem nepředjímá, zda by případné vycestování žalobce do Iráku skutečně představovalo nepřiměřený zásah do jeho rodinného a soukromého života (tj. zda by bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR). Bude na žalovaném, aby tuto otázku posoudil na základě řádně zjištěného skutkového stavu a v souladu s výše shrnutou judikaturou Nejvyššího správního soudu a ESLP.
38. Dále žalobce namítl, že žalovaný se měl blíže zabývat otázkou, zda mu po návratu do Iráku nehrozí pronásledování z náboženských důvodů. K tomu krajský soud konstatuje, že žalobce ve správním řízení výslovně neuváděl, že by měl obavu z pronásledování z náboženských důvodů. Pouze bez dalšího zmínil, že již nevěří v Boha, nijak blíže však toto kusé tvrzení nerozváděl, při poskytování údajů k žádosti o mezinárodní ochranu naopak uvedl jako náboženské přesvědčení islám. Svůj „protináboženský“ postoj a obavu, že jako nevěřící člověk by byl v Iráku v nebezpečí, žalobce poprvé zmínil až v řízení před soudem. Za těchto okolností nebylo povinností žalovaného zabývat se v napadeném rozhodnutí podrobněji postavením ateistů v Iráku a otázkou, zda žalobci nehrozí z tohoto důvodu pronásledování po případném návratu do Iráku. V dalším řízení bude ovšem na žalovaném, aby se uvedeným tvrzením žalobce zabýval, vyhodnotil jeho věrohodnost a případně si i obstaral cílené informace o zemi původu žalobce týkající se postavení ateistů.
39. K námitkám žalobce ohledně špatné bezpečnostní situace v Iráku krajský soud uvádí následující. Z jeho úřední činnosti je soudu známo, že žalovaný v nedávné době uděloval doplňkovou ochranu žadatelům o udělení doplňkové ochrany pocházejícím z Iráku, a to s odkazem na skutečnost, že v Iráku tehdy probíhající ozbrojený konflikt byl (dle názoru žalovaného) natolik intenzivní, že vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu by hrozila každému žadateli o mezinárodní ochranu, který by byl nucen se do této země vrátit. Tento stav již dle žalovaného v Iráku nyní nepanuje, po vojenské porážce Islámského státu nelze nadále hovořit o tom, že by zde probíhal totální konflikt. S uvedeným závěrem krajský soud souhlasí. Jak vyplývá z podkladů shromážděných žalovaným, v průběhu roku 2017 irácké bezpečnostní síly a jejich spojenci postupně osvobodili veškeré území Iráku od nadvlády Islámského státu, dobyli zpět Mosul a další města. Islámský stát sice zcela nezanikl, ale funguje již na odlišné bázi, jako síť buněk, které podnikají teroristické útoky. Konflikt s Islámským státem tak má bezpochyby odlišnou povahu, než jak tomu bylo v předchozích letech. A byť je bezpečnostní situace v Iráku stále v mnoha ohledech nedobrá, zcela jistě již zde neprobíhá totální konflikt. Zprávy o zemi původu shromážděné žalovaným zároveň ve vztahu k tomuto závěru splňují podmínky, které na ně klade judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 – 81). Krajský soud proto

nepovažoval za nutné provádět důkaz žádnou ze zpráv, na něž žalobce odkazoval ve vztahu k obecné bezpečnostní situaci v Iráku, respektive v oblasti Blízkého východu. Provedl důkaz pouze dvěma články publikovanými na stránkách www.irozhlas.cz, které popisují bezpečnostní situaci v Basře, z níž žalobce pochází. Z těchto článků ale nevyplývá, že by zde byla výrazně horší bezpečnostní situace než v jiných částech Iráku, ani z nich nevyplývají žádné skutečnosti týkající se přímo žalobce.

V. Závěr a náklady řízení

40. Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správný orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).
41. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalobci, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 31. července 2020

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce